YHDENVERTAISUUS
VALTUUTETTU
DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN
NON-DISCRIMINATION OMBUDSMAN
OVTTAVEARDÁSAŠVUOĐAÁITTARDEADDJI

20.4.2022 VVTDno-2022-472

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

VNS 2/2022 vp julkisen talouden suunnitelma vuosille 2023-2026

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kiittää mahdollisuudesta lausua julkisen talouden suunnitelmasta.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävänä on yhdenvertaisuusvaltuutetusta annetun lain (1326/2014) ja Suomea sitovien syrjinnän vastaisten direktiivien (2000/43/EY) ja (2000/78/EY) mukaisesti avustaa syrjintää kohdanneita henkilöitä näiden oikeuksien toteutumiseksi. Yhdenvertaisuusvaltuutetulle tulleiden asioiden määrän voimakas kasvu edellyttää kuitenkin valtuutetun resurssien lisäämistä.

Syrjintään liittyvät yhteydenotot ovat yli viisinkertaistuneet vuosina 2014 –2021

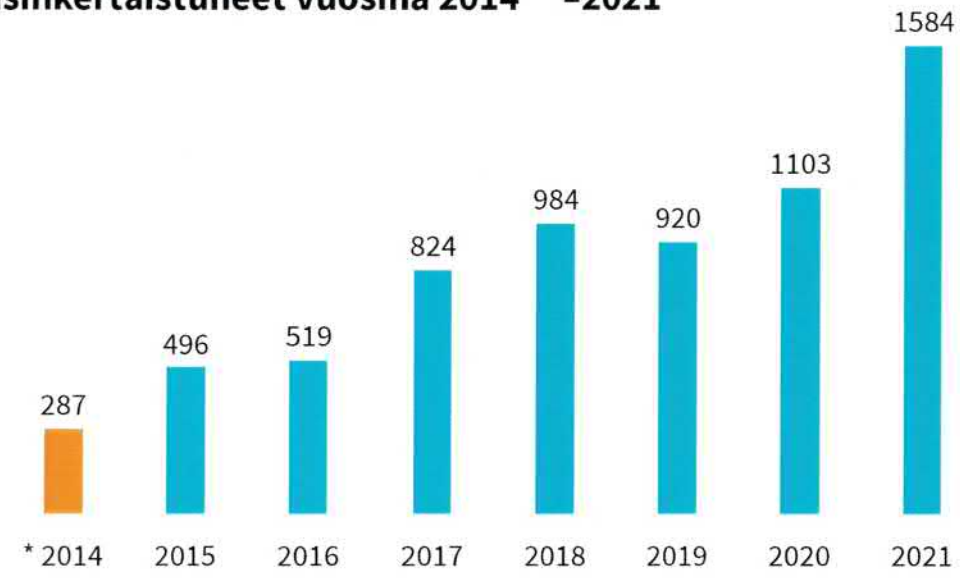

Yhdenvertaisuusvaltuutetun käsittelemien syrjintää koskevien yhteydenottojen määrä on yli viisinkertaistunut vuodesta 2014 vuoteen 2021. Vuonna 2014 yhteydenottoja oli 289 ja vuonna 2022 1584 kappaletta. Kasvu on jatkunut myös vuonna 2022, jolloin syrjintään liittyviä yhteydenottoja tuli kolmen ensimmäisen kuukauden aikana 16 % enemmän kuin vastaavana aikana vuonna 2021.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävää perustettaessa (HE 19/2014vp, s. 42) arvioitiin, että aikaisempaan vähemmistövaltuutettuun verrattuna yhteydenotot kaksinkertaistuisivat, minkä mukaisesti valtuutetun resurssit mitoitettiin. Resurssien puute on ilmeinen.

Yhteydenottojen dramaattinen lisääntyminen on olennaisesti heikentänyt valtuutetun mahdollisuuksia avustaa syrjintää kohdanneita henkilöitä lainsäädännössä määritellyllä tavalla sekä edistää yhdenvertaisuutta. Asiaan on kiinnitetty huomiota myös kansainvälisten ihmisoikeussopimusten Suomea koskevissa arvioissa.

Valtuutetun tarjoama matalan kynnyksen oikeussuoja on kustannustehokas tapa puuttua syrjintään ja edistää yhdenvertaisuutta. Valtuutetun tarjoama syrjintäasian arviointi, sovitteluapu ja oikeudellinen neuvonta on vaihtoehto vuosittain useille kymmenille rikos- ja muille oikeusprosesseille, kun valtuutettu toimii sovinnon edistäjänä syrjintää kokeneen ja siitä epäillyn tahon välillä. Valtuutetun työ myös syrjinnän ennaltaehkäisemisessä auttaa välttymään vakavilta oikeudenloukkauksilta sekä niistä aiheutuvista kustannuksista niin julkisella kuin yksityisellä puolella.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu on esittänyt oikeusministeriölle, että vuoden 2023 talousarviossa valtuutetun henkilöresursseja lisätään 7 henkilötyövuodella. Tämä sisältää vireille olevan yhdenvertaisuuslain osittaisuudistuksen toimeenpanon edellyttämät resurssit.

Yhteydenottojen määrän kasvun takia valtuutettu joutuu jokaisen yhteydenoton osalta arvioimaan kuinka perusteellisesti se voi ottaa asian selvitettäväkseen. Osaan yhteydenotoista vastataan neuvonnalla ja vain osaa syrjintää koskevista yhteydenotoista ryhdytään tarkemmin selvittämään. Tällä menettelyllä on pystytty välttämään kantelujen kasautuminen ja käsittelyaikojen hallitsematon piteneminen. Valtuutettu katsoo kuitenkin, että näin merkittävä rajaaminen uhkaa syrjinnän uhrien oikeussuojaa ja valtuutetun toiminnan uskottavuutta.

Muut toimet yhdenvertaisuuden edistämiseksi

Vammaisten henkilöiden asemassa on tapahtunut merkittäviä parannuksia sen jälkeen kun Suomessa tuli voimaan YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva sopimus vuonna 2016. Vammaisia henkilöitä ei enää aina pidetä hallinnollisten tai

lääketieteellisten toimenpiteiden kohteena vaan yksilöinä, joilla on oikeus täysipainoisesti osallistua yhteiskuntaan. Yhtenä tärkeänä keinona on lisätä vammaisten henkilöiden osallistumista työelämään. Suomessa on paljon työkykyisiä vammaisia henkilöitä, jotka ovat tahtomattaan työelämän ulkopuolella. Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää tärkeänä, että työ- ja elinkeinoministeriössä valmisteltavana oleva vammaisten henkilöiden työllistymisen tiekartta etenee ja saa sen toimeenpanoon tarvittavat resurssit. Työvoimapalveluissa tarvitaan enemmän ja laajempaa osaamista vammaisten henkilöiden arjesta.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää tärkeänä myös, että syrjintää koskevan tutkimustiedon kehittämistä ja hyödyntämistä tuetaan valtioneuvoston rasismin vastaisessa toimintaohjelmassa esitetyllä tavalla ja tutkimustietoon ohjataan pysyviä lisäresursseja. Pitkäjänteinen syrjintätiedon keruu antaa pohjan sekä arvioida tehtyjä toimenpiteitä että suunnitella tarkoituksenmukaisia toimenpiteitä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu Kristina Stenman

Toimistopäällikkö Rainer Hiltunen